

Carrel. Különösebb programra nincs szükség. Az ember újjáalkotását és gazdasági, valamint szociális világának újjáalkotását testének és lelkének pontos ismerete kell, hogy inspirálja. Vagyis szükség van az élettan, a lélektan és a kórtan újból való felépítésére. Ezt a munkát különleges laboratóriumokban kell megalapozni, az ember felfedezése a cél. Úgy a test, mint a szellem megnyilatkozásait egyforma gonddal kell tanulmányozni, mert az ember sem nem több, sem nem kevesebb, mint megfigyelhető adatainak összege. Ilyesféle intézet kezdeményezése Nicola Pende génuai laboratóriuma az emberi individuum tanulmányozására. Hogy mi lesz az ismeretlen ember rejtelseinek kifürkészése, azt természetesen nem tudhatjuk, mert hisz éppen ez a feladat, de bizonyos, hogy az eredmények és tanulságok alkalmazása meg fogja változtatni a világ arculatát és boldogságot hoz az emberiségnek. Mindezt Carrel meggyőző erővel és fanatikus lelkesedéssel vázolja fel, helyenként azzal a kedves naivitással, amely elég gyakori a tudományban az életől elvonult művelői körében.

A «Man, the Unknown» ragyogó diagnózis, de semmivel sem több. Tudjuk, mi a baj, hiánytalanul megismerkedhetünk tüneteivel. Lázasan izgalmas olvasmány! De ha az ember túlteszi magát a tömérdek adaton, kihámozza belőlük, hogy mi esik a lényegre s mi a tünetekre, sorra veszi ennek az emelkedetten és erkölcsi normák szerint gondolkodó nagy tudós-nak argumentumsorozatát, akkor meg kell állapítania, hogy a gyógykezelés receptje csak tüneti kezelésre szól, hogy az orvostudomány terminológiájánál maradjunk. Carrel tényleg elhiszi, hogy a tudomány a legtökéletesebb fejlődési fokán meg tudná oldani a szenvedés és boldogság problémáját. Vagyis az ember valóban semmivel sem több, mint a róla való legtökéletesebb tudásunk. Pedig a szaktudományok együttvéve sohasem fognak szívet és értelmet kielégítő, akaratot és cselekvést szabályozó normákat összehozni. Azaz röviden: sohasem adnak világnézetet és nem is fognak adni. Nem is szólván arról, hogy fejlődésük során még nagyon sok válságot fognak felidézni, mert a tudás ideáljainak elérése örök feladat.

Mint korkép és elemzés, nagyszerű ez a könyv. Mint megoldás: szép álmom, a tudásba vetett rajongó hit álma. Csakhogy a valóság más: a tárgyi ismereten túl van hit, van erkölcs és a tudomány egyiknek sem adhat alapot és irányt. Egyszerűen azért, mert ezek a spirituális értékeknek más régiójában élnek és érvényesek. Így Carrel igen érdekes és fölöttébb tanulságos könyve végső következtetéseiben csak az intellektualizmus túlhajtása.

TAVASZI SZÁNTÁS.

Szorítottál már arcodhoz pihés csibét? Olyan ez a szél is és mint a tavaszi fű, zsenge.
Bátyám homloka derűt zengne tőle, de — látod — szánt most: ott, a szelid hajlaton átdob nyakán gyeplőt, ostort s egyszer ő, rá a pacsirta tesz nagy dallást.
Nem rázza szépelgő nyavalya. Lásd,

csak a szellő kószál, fut és ugrál,
csak ő ittas a tavasztól meg én,
s ha nem állnám és ha nem félnék,
hogy arcóm az áhítattól összenőne
a földdel: leborulnék a rögre,
melyen ő csak széles, boldog
csizmája sarkával tapos
s ott maradnék tán örökre.

Erdős Jenő.